

Ocena pracy doktorskiej mgr Anny Pichury

Informacje ogólne o Doktorantce

Pani Anna Pichura (ur. w 1986 w Krakowie) ukończyła studia na kierunku Edukacja Artystyczna Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie w 2012 roku, a w latach 2011 – 2015 studiowała teatrologię na Uniwersytecie Jagiellońskim.

Podczas studiów uczestniczyła w licznych, krajowych i międzynarodowych, programach wymian m.in.: w roku 2013, w ramach programu Erasmus na Uniwersytecie Ca'Foscari w Wenecji, w 2016 roku w ramach programu wymiany studenckiej MOST na Wydziale Multimediów w Uniwersytecie Artystycznym w Poznaniu, a w 2017 – znów w ramach Erasmus – Sztuki Wizualne w Kunsthochschule w Kassel.

Od 2015 roku Pani Anna Pichura jest doktorantką Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie pod opieką promotorską prof. Grzegorza Sztwiertni oraz uczestniczką kursu dokumentalnego DokPro w Szkole Wajdy pod okiem tutorów: Marcela Łozińskiego, Vity Želakeviciute i Macieja Cuske.

Od 2017 pracuje jako asystentka w Katedrze Multimediów Wydziału Sztuki Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie.

Poza aktywnością artystyczną (o czym poniżej) Doktorantka podejmuje również działania na polu edukacji artystycznej/edukacji przez sztukę. Jako edukatorka, współpracowała m.in. z Muzeum Narodowym w Krakowie [2014 - 2017] i Muzeum Sztuki Współczesnej MOCAK w Krakowie [2016]. W 2017 była stażystką aneducation documeta14 w Kassel gdzie wraz z Vaidą Stepanovaite zajmowała się tworzeniem materiałów edukacyjnych w zespole Julian Gallo.

Można przypuszczać, że to między innymi (a być może przede wszystkim) to doświadczenie, jak i te, wyniesione z interdyscyplinarnego charakteru studiów wpłynęło na postawę artystyczną Doktorantki oraz jej potencjał poznawczy i artystyczny, który z powodzeniem wykorzystuje

podczas spotkań z uczestnikami działań w procesie – otwierającym na nowe przestrzenie, poszerzające spojrzenie na świat, często zmieniające schematyczne postrzeganie rzeczywistości wokół. Można odczuć, że postawa Anny Pichury, obok celów artystycznych, zorientowana jest na rezultat społeczny/kulturalny, a pole sztuki interesuje ją zarówno w kontekście tworzenia, jak i jej odbioru.

Ocena dorobku artystycznego

Anna Pichura jest artystką rozpoznawalną nie tylko na krajowej scenie artystycznej, na co wskazuje zarówno znaczący dorobek, jak i jej obecność w polu krytyki artystycznej. Co jednak ważniejsze – Jej zaangażowanie w kolejne projekty i przedsięwzięcia świadczy o dużej świadomości Doktorantki zarówno w odniesieniu do obszaru, w którym się porusza, łącząc różne dyscypliny, podejścia i metody, jak i celów i roli, jaką w tym wypadku ma szansę odegrać sztuka w procesach społecznych.

W latach 2014–2019 swoje realizacje prezentowała na 11 wystawach zbiorowych, z których warto wspomnieć m.in. takie jak: Modułowa Działka Przyszłości (MDP) w ramach konkursu FreshZone, 7. ArtBoom Festival w Krakowie w 2015 roku, „Stereotypy o Polsce” – wystawa pokonkursowa, organizowana przez Pracownię Sztuki Zaangażowanej Społecznie - Rewiry w Brain Damage Gallery, Centrum Spotkania Kultur w Lublinie w roku 2016; „DOBROBYT” - akcja artystyczno-społeczna w ramach Festiwalu Polikultura, będąca efektem rocznej współpracy ze studentami Zarządzania Kulturą i Mediami UJ, Kraków [2016]; – prezentacja wideo „D.O.M.” na międzynarodowym festiwalu filmowym 34. Kasseler Dokfest (nominacja do nagrody Junges Dokfest: A38-Productions-Stipendium Kassel-Halle) [2017]; „What does listening sound like?”, Narrowcast House, Kassel, Niemcy, „Softworking” - wystawa z udziałem studentek i studentów z Niemiec, Polski i Izraela będąca rezultatem warsztatów z chorwacką kuratorką Natashą Ilic, Theorie und Praxis Klasse, Kunsthochschule w Kassel [2017], „Perform Interdependency” - wystawa z udziałem studentek i studentów z Kassel, Aten i Zurychu, KMMN, Hauptbahnhof Kassel, Niemcy, „L.O.Q.M.” w Cellar Gallery, Kraków [2017]; „Zwierzęta Domowe” w Galerii Sztuki Współczesnej Bunkier Sztuki w Krakowie [2018] - prezentacja projektu "gry w znikanie" - Flotsam Game tworzonego wraz z estońską performerką Triin Marts, „Wszystko, co jest w ruchu, poruszane jest przez coś innego” - w dawnej fabryce Telkom Telos w Krakowie [2019], „Bez/Granicznie” w Galerii ArtWalk w Warszawie.

Jak to już zostało wspomniane, aktywność twórcza Anny Pichury nie ogranicza się wyłącznie do wystawiania prac w przestrzeniach zarezerwowanych dla sztuki, czy jej poświęconych. Artystka poszerza spektrum swoich działań poprzez zaangażowanie w obszary o charakterze społecznym i edukacyjnym, czego bardzo dobrym przykładem jest choćby współpraca Muzeum Sztuki

Współczesnej w Krakowie MOCAR oraz Fundacją Anny Dymnej "Mimo wszystko" w ramach projektu „Bezinteresowność Sztuki”, na którą złożyły się liczne wykłady, warsztaty, i szkolenia [2016].

Warto tu również podkreślić aktywność Doktorantki w obszarze dydaktyki, gdzie w ramach praktyk w prowadzonej przez promotora Pracowni Interdyscyplinarnej, Doktorantka przygotowywała komplementarne wykłady na temat sztuki partycypacyjnej i innych form zaangażowania w przestrzeni publicznej.

Biorąc pod uwagę sprawozdany w dokumentacji okres należy uznać, że dorobek artystyczny Doktorantki jest znaczący zarówno w ujęciu jakościowym, jak i ilościowym.

Ocena pracy doktorskiej

Przewód doktorski Pani Anny Pichury został wszczęty 24 listopada 2017 roku i był realizowany pod opieką promotora dr. hab. Grzegorza Sztwiertni prof. ASP.

Temat rozprawy „Film – Konflikt – Partycypacja”

Zakres pracy artystycznej będącej przedmiotem postępowania o nadanie stopnia doktora obejmuje: 3 filmy (sceny) video oraz zestaw fotografii obiektów (martwych natur)

1.

Praca Anny Pichury składa się z zapisów video (scen) oraz fotografii (artefaktów / martwych natur) będących śladem „po zdarzeniu”.

2.

Bohaterem tego zdarzenia jest AB – człowiek, którego Artystka spotkała na swojej drodze. AB jest osobą znajdującą się w kryzysie bezdomności. Dwa pierwsze znaki alfabetu łacińskiego, składające się na inicjały Bohatera możemy czytać jako fragment komunikacyjnego kodu, którego „fragmentaryczność” konsekwentnie rozciąga się na całą strukturę pracy Doktorantki.

AB jest wykluczony z cywilizacyjno-kulturowych ram i norm społecznych, a zatem zaliczony po stronie obciążeń w kalkulacjach społeczno-ekonomicznych. Człowiek społecznie nieprzydatny i nieczynny, skazany na społeczny ostracyzm i stereotyp „innego” czy „obcego”. Nie posiadając, rozumianych wprost, miejsca i roli w społeczeństwie, a zatem prawa do życia i działania w jego obrębie, jest dla niego jednak w jakiś sposób punktem odniesienia. Życie AB odśladania się w pracy Anny Pichury w dynamice jego praktyk w strategii przetrwania.

3.

Trudno tu jednak mówić o jakiejś wyjątkowej więzi interpersonalnej/emocjonalnej Autorki z Bohaterem, jaka miałyby się ujawnić/rozwijać pomiędzy nimi w obrazie. Kamera rejestruje, obserwuje, (być może czasem podgląda) zastane sytuacje. Autorka przyjęła rolę "czułego obserwatora" – nie stara się dominować, czy nawet nadawać tonu, czy przekraczać przyjętych norm. Dystans pozwala jej odnaleźć właściwy punkt widzenia, a relacja, która buduje się podczas tych spotkań oparta jest na współpracy i zaufaniu. Z niej wypływa budowana obrazem narracja — oparta na detalu wydobytym z przestrzeni codziennej rutyny.

4.

Autorka zdecydowała się włączyć do pracy doktorskiej 3 realizacje video. Są to formy niezwykle krótkie: 0'55", 3'55" i 3'20". Można wręcz odnieść wrażenie, że to jakiś materiał roboczy, w najlepszym wypadku fragmenty większej całości, której jednak nie możemy zobaczyć. Wychodząc od formuły dokumentu obserwacyjnego, Anna Pichura decyduje się pokazać ostatecznie epizody, krótkie sceny, pojedyncze zdania (wymiana zdań). To chyba jednak nie autorskie kryteria, które nie pozwoliły włączyć większej porcji materiału filmowego, ale raczej świadomy zamiar wydobycia na wierzch fragmentarycznej i epizodycznej struktury narracyjnej całej pracy staje u podstaw takiej decyzji.

Tak to przecież widzimy i tak się gdzieś w nas się to wszystko odkłada.

Życie AB to survival – jego rzeczywistość widzimy w strzępkach materii życia. Ikeowskie torby mieszczące jego dobytek dobrze odślaniają tymczasowość habitatu, doraźnie organizowanego w przestrzeni publicznej (Scena zabezpieczania przed utratą ciepła w atmosferze święta obecnego w miejskich scenografiach). Co więcej - to życie „emergentne” i zarazem pozbawione złudzeń.

Kamera przemieszcza się razem z nim, zmienia dystans i zestawia ze sobą z pozoru nieprzystające porządki: centrum i peryferia, iluzję anaglifów i konkret mapy, pofałdowanie terenu nieużytków i geometrię wielkiej płyty. AB przemieszcza się, włączając się na swój sposób w dynamikę spraw bieżących – jednak jego bieżące sprawy są ściśle związane ze strategią przetrwania.

Prace video Anny Pichury pokazują pewien wycinek rzeczywistości; w tym kontekście fragmentaryczna opowieść AB przestaje być istotna i przydatna dla zrozumienia konkretnej historii, ale raczej stanowi powód do głębszej metafory.

Na jednym z obrazów obserwujemy AB na jakimś miejskim nieużytku, spożywającego posiłek, na innym korzysta on z ogólnodostępnej infrastruktury fit parków. Zapis tej co-dziennej drogi naładowany jest znaczeniami: weźmy choćby wspomniane miejskie nieużytki – ich bezużyteczność coraz częściej dziś rozpatrywana jest jako wartość – wymykają się dyktaturze funkcji i użyteczności, a jednocześnie stanowią enklawy anarchicznej wolności. I w tym sensie są nam potrzebne.

W najkrótszej ze scen Autorka udziela Bohaterowi głosu. Odbywa się pojedyncza wymiana zdań: pytanie – odpowiedź.

— „Jak Pan myślał: ile czasu będzie Pan bez domu?”

— „No, nigdy się nad tym nie zastanawiałem. Po prostu. Myślę (jednak), że niemożliwe jest wyjście z tej bezdomności. Pod warunkiem, że się nie spotka odpowiedniej osoby.”

Cisza.

Koniec ujęcia.

Ta wymiana zdań rodzi szereg pytań m.in.: o etyczne konsekwencje oddziaływania sztuki społecznie zaangażowanej, status uczestników tego typu współ-działań, o granice możliwości artysty w kontekście celu/efektu zdefiniowanego w kategoriach pożytku publicznego, wreszcie o zamianę idei w spektakl. Pytania te pozostawiam otwarte – z nadzieją, że wątek ten znajdzie swoje miejsce w dyskusji podczas obrony pracy doktorskiej.

5.

Drugą grupę prac stanowią fotografie obiektów/przedmiotów, które Autorka eksponuje w „zestawach”: pierwszy – „Wymarzony dom Ani”, „Koraliki”, „Chleb”, „Róża” i „Owoce” oraz drugi – „Krzeseł”, „Pasek”, „Konserwy”.

Zestawy te tworzą sekwencje mające w sobie coś z językowej składni: jakiś rodzaj wewnętrznej struktury słów, czy zdań. Jednak – pozbawione anegdotyczności – dotyczą punktu, w którym język się wyczerpuje, w dość ironiczny sposób eksponując (a zarazem znosząc) również sztuczny i jałowy podział na sztukę i życie. Są przede wszystkim osobiste. Są śladami życia, jego obecności i doraźności. Jednak Anna Pichura dokonując artystycznego recydingu, widzi w marginalności przedmiotów nie tylko ślad obecności, ale również ślad relacji.

Życie tych przedmiotów ujęte jest w formę wizualnej reprezentacji (fotografia), i w tej właśnie formie – zgodnie z intencją Autorki – wpisują się w ikonograficzny *topos* martwej natury – o zawieszonym znaczeniu pomiędzy francuskim *Nature morte*, a odpowiednio: holenderskim *stilleven*, niemieckim *Stilleben* czy ang. *still life*.

Obiekty materialne, stanowiąc integralny aspekt ludzkiego i społecznego świata, zmieniają swój antropologiczny i socjologiczny status już poprzez przemieszczenie pomiędzy rozpatrywanymi wielopoziomowo systemami wymiany (stając się śmieciem, rzeczą, przedmiotem, darem, czy artefaktem). W pracy Anny Pichury są one jednak przede wszystkim – podobnie jak Bohater – czymś zewnętrznym wobec porządku społecznego, czymś co posiada swój odrębny status.

Fotografowane przedmioty ujawniają wyraźnie procesy wytwarzania i zużywania się wartości i znaczeń (choć z drugiej strony należy pamiętać, że czas śmieciom służy – włączając je po latach w obieg instytucji chroniących nasze materialne dziedzictwo).

Trudno też nie dostrzec dysonansu, jaki powstaje za sprawą estetyzacji tych obiektów-zdjęć w bezpiecznej przestrzeni galerii. Artefakt – podnosi przedmiot do rangi fetyszu, łączącego

rzeczywiste z wyobrażonym, niesamowite i wzniósłe, a w konsekwencji ujawnia jego pozorność i konwencjonalność (sztuczność) tego artystycznego gestu.

6.

Wydaje się, że strategia Anny Pichury przedkłada prymat ludzkiego doświadczenia nad tak zwane dzieło. Jej status nie przekracza jednak roli obserwatora – osadzonego w konkretnie, jakim jest realna sytuacja.

Powstaje pytanie (być może również etycznej natury), co jej „zdarzeniowy” charakter, jako fenomen ponowoczesności mówi nam o naturze naszych relacji. To pytanie nabiera znaczenia szczególnie dziś, kiedy wszyscy odczuwamy dotkliwość społecznej izolacji — w komfortowych warunkach narzekając na pracę zdalną, czy zmęczenie ekranem.

Sztuka zaangażowana społecznie to nie tylko sztuka dla społeczeństwa, ale przede wszystkim ze społeczeństwem – oparta o dialog i podmiotowy współdziałanie twórców i społeczności, zakładająca, że materią jest relacja, a celem – społeczne oddziaływanie. No właśnie – relacja, a nie pojedyncza interakcja, która na gruncie tego typu praktyk powinna wiązać się z ustaleniem zasad wzajemnego zobowiązania, szczególnie w odniesieniu do czasu po zakończeniu projektu. Wrażliwość, wyobraźnia i odpowiedzialność inicjatorów takich procesów wydaje się być tej sytuacji kluczowa. Mam nadzieję, że tak jest/będzie i w tym wypadku.

Ocena dysertacji pisemnej.

Praca teoretyczna Anny Pichury składa się z dwóch części. W pierwszej Autorka kreśli teoretyczne ramy oraz przeprowadza czytelnika przez definicje, systematyki i zakresy pojęciowe związane z obszarem sztuki społecznie zaangażowanej oraz sztuki partycypacyjnej, a w dalszej części zarysowuje również obszar zagadnień ściśle związanych z problematyką pracy doktorskiej i referuje własne motywacje towarzyszące zaangażowaniu w społeczne rewiry sztuki.

Dysertacja pisemna stanowi bardzo rzeczowy, a zarazem erudycyjny wywód na temat sztuki społecznie zaangażowanej konceptualizowany w kontekście kategorii pola sztuki Bourdieu, praktyk artystycznych spod znaku sztuki krytycznej oraz medium filmowego dokumentu.

Następnie Autorka precyzuje zakres poddawany analizie koncentrując się na przestrzeniach społecznego wykluczenia (a konkretnie osób postępujących w kryzysie bezdomności.)

W części drugiej Autorka przedstawia charakterystykę bohatera swojej wizualnej opowieści, okoliczności tworzenia relacji, jaka się między nimi wytworzyła i sposób pracy nad realizacją.

Cześć ostatnia stanowi dokumentację fotograficzną obu elementów składających się na pracę – zrzutów ekranowych projekcji video oraz fotografii artefaktów (wraz z opisem i proponowanym układem), który przybliży kontekst, który wskazuje na ich genezę oraz towarzyszących im

wydarzeń. Publikacji towarzyszy obszerna bibliografia – łącznie 35 pozycji, tak które składają się publikacje oraz źródła internetowe.

Konkluzja

Biorąc pod uwagę dorobek artystyczny oraz interesujące i oryginalne dzieło artystyczne składające się na pracę doktorską zatytułowanej „Film – Konflikt – Partycypacja”, stwierdzam że mgr Anna Pichura spełnia wszelkie wymogi określone w art. 13 ust. 1 Ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym w zakresie sztuki. Z pełnym przekonaniem popieram wniosek Rady Wydziału Malarstwa Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie o nadanie mgr Annie Pichurze stopnia doktora w dziedzinie sztuki w dyscyplinie artystycznej sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki.

